



Yerelden Evrensele Multidisipliner Anlayışta Sanat Üretimi Art Production in a Multidisciplinary Approach from Local to Universal

Emre Şimşir^{1*}, F. Deniz KORKMAZ²

¹ Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanatta Yeterlik Programı

² Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Sanat ve Tasarım Fakültesi, Görsel Sanatlar Bölümü

MAKALE BİLGİSİ

Araştırma Makalesi

Geliş Tarihi: 05.11.2025

Kabul Tarihi: 26.11.2025

Anahtar Kelimeler:

Sanatta Yerellik, Sanatta Evrensellik, Kültür.

ÖZ

Bu çalışmada, sanat eserlerinde yerel kültürel öğelerin kullanımı ile evrensel sanat arasındaki ilişki incelenmiş, sanatçının kendi yerel kültürel değerlerini anlayıp içselleştirmeden evrensel bir sanat diline ulaşabilme olasılığı tartışılmıştır. Bunlara ek olarak, sanat ve tasarımda geleneksel kültürel öğelerin kullanımının özgünlüğe ve uluslararası tanınırlığa hangi açılardan katkıda bulunduğu da incelenmiştir. Araştırmada, literatür tarama tekniği kullanılmış, eserlerin yorumlanmasında görsel analiz yöntemi tercih edilmiştir. Araştırmanın sonuçlarına göre, sanat eserlerinde yerel öğelerin kullanımı sanatsal anlatıları zenginleştirmekte ve kültürel sürdürülebilirliğe katkı sağlamaktadır. Buna karşın, dijital medya gibi ortamlar sanat eserlerini küresel platformlar yoluyla geniş izleyici kitlesine ulaştırırken aynı zamanda ticarileşme ve kültürel şeyleşme risklerini de beraberinde getirmektedir. Çalışmada, yerel özgünlüğün küresel çapta korunması ile anlamlı sanatsal üretim arasında olumlu ilişki bulunduğu görülmüştür. Araştırmada örneklem olarak seçilen sanatçılar, sonuç olarak eserlerinde kendi kültürel miraslarını çağdaş sanatsal tekniklerle harmanlayarak küresel platformlarda tanınır hale gelmişlerdir.

ARTICLE INFO

Research Article

Received: 05.11.2025

Accepted: 26.11.2025

Keywords:

Locality in Art, Universality in Art, Culture.

ABSTRACT

In this study, the relationship between the use of local cultural elements in artworks and universal art is examined, and it is discussed whether an artist can reach a universal language of art without understanding and internalizing their own local cultural values. In addition, the ways in which the use of traditional cultural elements in art and design contributes to originality and international recognition are also examined. In the research, literature review technique was used, and visual analysis method was preferred in the interpretation of the works. According to the results of the study, the use of local elements in artworks enriches artistic narratives and contributes to cultural sustainability. On the other hand, while mediums such as digital media deliver artworks to a wide audience through global platforms, they also cause the risks of commercialization and cultural reification. The study found a positive relationship between the global preservation of local authenticity and meaningful artistic production. As a result, the artists selected as the sample in the study have become recognized on global platforms by blending their own cultural heritage with contemporary artistic techniques in their works.

* Sorumlu yazar

* emre_simsir@outlook.com

GİRİŞ

Yerellik; kültür ve sanatın dinamik yapısı içinde kritik bir öneme sahiptir. Yerellik kavramı coğrafi bir bölgenin, sosyal, kültürel ve tarihsel öğelerini yansıtan bir olgu olarak tanımlanabilir. Sanatta yerellik ise sanat eserlerinde yerel öğelerin kullanılması yoluyla topluma ait gelenek ve kültürlerin yansıtılmasıdır. Bu perspektifte, sanatta yerellik kavramının kültürel ve toplumsal öğelerin etkisiyle biçimlenme sürecinin anlaşılması açısından önem taşımaktadır (Gökçen, 2018: 215; Karademir Hazır & Purhonen, 2017: 29). Sanat disiplinlerinde yerellik kavramı, kültürel öğeleri ifade eden bir içerik olarak da ön plana çıkmaktadır. Sanat eserleri toplumsal kimlik oluşumunu destekleyerek, yerel kültürlerin geleneklerini ve yaşam dünyalarını yansıtan kritik işlevlere sahiptir. Bu açıdan yerellik, sanatın toplumsal etkinliğini arttırmakla kalmayıp kültürel zenginliğin korunmasına hizmet etmektedir (Burunsuz, 2024: 88). Ayrıca, çağdaş sanat üretimi sürecinde geleneksel teknik ve biçimlerin kullanılması sayesinde toplumsal farklılıklar ve yerel kimlikler yeniden yorumlanarak kültürel mirasın aktarımına katkıda bulunmaktadır (Demir, 2023a: 337). Bu yolla, sanatın toplumu ve kültürü şekillendirici işlevleri yeni nesillere hem kültürel mirası aktarmada hem de kültürün sanatsal boyutunu etkin bir şekilde tanıtmada önemli bir rol oynar (Bilgin & Oksal, 2018: 82).

Yerel sanat öğelerinin evrensel sanat yaklaşımlarıyla etkileşimini inceleyebilmek için, geleneksel sanat formlarının modern sanat anlayışıyla yeniden yorumlandığı eserler tercih edilmelidir. Örneğin, dokuma yöntemiyle üretilmiş bir eserin çağdaş sanat anlayışı yardımıyla yeniden tasarlanması bu etkileşimi görünür kılan uygun bir örnektir (Akengin & Kurtoğlu, 2022: 183). Bu çerçevede, yerel öğelerin evrensel sanat disiplinlerinde nasıl yer edindiğinin anlaşılması sanatın çok boyutlu yapısına da vurgu yapmaktadır. Farklı kültür ve coğrafyaların yerel unsurlarından beslenerek üretilen sanat eserleri evrensel bir dile de dönüşebilir. Bununla birlikte sanat, sadece sanatçının bireysel bir ifade biçimi değil toplumsal değişimlerin ve kültürel etkileşimlerin de bir göstergesi haline gelmiştir. Örneğin, Esra Yıldız tarafından yapılan bir araştırmada Türkiye’de düzenlenen uluslararası sergiler incelenmiş, sanat ile yerellik ve evrensellik arasındaki ilişki analiz edilmiştir. Yıldız bu çalışmada, 1950 ve 1970 yılları arasında Tanzimat ve Cumhuriyet döneminde Türk sanatının oryantalist ve batı merkezli işlenişini incelemiş, evrensellik tartışmalarının sanat eserlerinde yerel motifler bağlamında yeniden tasarlandığını vurgulamıştır (Yıldız, 2022:95). Bu örneğe ek olarak sinemada da Nuri Bilge Ceylan gibi sanatçılar, yerel sunumları evrensel ifade biçimleriyle harmanlayarak Türk sinemasının uluslararası çapta görünürlüğüne katkıda bulunmuştur (Yetimova & Aslan, 2018: 73).

Teknolojinin hızla gelişimi sanatın sınırlarını zorlamaktadır. Sanatın kültürel ve yerel öğelerle zenginleşmesi, çağdaş sanat uygulamalarında dijital sanat üzerinden de gerçekleşmektedir. Örneğin, sanal gerçeklik gibi teknolojik araçlar, sanatın izleyiciyle olan ilişkisini etkilemekte ve izleyiciyi etkin bir katılımcıya dönüştürmektedir (Aydoğan & Kaplanoğlu, 2020: 79). Bu bağlamda dijital sanat, yerel öğelerin kullanıldığı sanat eserlerini küresel platformlara taşıyarak, eserlerin çok daha geniş kitlelere ulaşmasına katkıda bulunmaktadır (Garakhanova, 2023: 3838). Ayrıca dijital sanatın bu işlevi, yerel kültürel kimliklerin evrensel sanat yoluyla küresel çapta yayılmasına ve tanınmasına imkân vermektedir. Sanatın evrensel dili, yerel kültürün işaret ve sembolleriyle yeniden anlam kazanmakta ve buna bağlı olarak yerelle bağlantılı evrensel bir anlatım oluşturmaktadır (Yazar & Geçen, 2018: 556). Bu açıdan sanatın devamlı evrilen dinamik yapısı, yerel ve evrensel yorumlamalarla yeniden harmanlanarak yeni bir sanat anlayışının inşa edilmesine zemin sağlamaktadır (Oskay, 2019: 277). Tarihi, kültürel ve teknolojik dinamiklerin etkileşimiyle sanatın kendi sınırlarını zorlama potansiyeli daha da görünür hale gelmektedir. Bu bağlamda sanat, sadece estetik bir deneyim değil kültürel ilişkileri ve toplumsal dönüşümleri yeniden yorumlayan bir dinamik olarak karşımıza çıkmaktadır. Kültürel öğelerin sanat yaratma sürecindeki rolü, sanatçı veya tasarımcının evrensel çapta kabul edilebilir bir pozisyona ulaşması için kritik öneme sahiptir. Yerelin ve evrenselin karşılıklı etkileşimi yalnızca estetik bir zenginlik sunmaz, ayrıca ortak insani duygulara dokunan ve bu duyguları sanatsal açıdan ifade eden bir etki alanına dönüşmektedir. Aksi halde, eserlerde yerel unsurların yok sayılması, sanatın kendi özgünlüğünden ayrılmasına ve yüzeysel kalmasına yol açmaktadır.

Bu makale, yerel ve evrensel alana ait unsurların sanat ve tasarım disiplinlerindeki etkilerini incelemeyi amaçlamaktadır. Bu yolla araştırma, sanatçı ve tasarımcıların eserlerinde kullandıkları yerel unsurlardan yola çıkarak evrensel bir kimliğe nasıl ulaştıklarını anlamayı hedeflemektedir. Bu bağlamda çalışma, sanatçıların eserlerinde kendi yerel kültürel değerlerini evrensel anlayışla yeniden harmanlayıp nasıl sundukları sorusundan hareketle hazırlanmıştır. Araştırmada ilk olarak literatür tarama tekniğiyle yerellik ve evrensellik kavramları üzerinden yapılan akademik çalışmalar analiz edilmiştir. İkinci aşamada ise geleneksel motifleri evrensel içerikle harmanlayıp çağdaş bir dil ile yeniden yorumlayan çeşitli sanatçıların eserleri incelenmiştir. Araştırma boyunca, kültürel mirasın sanat üretimi üzerindeki etkisine vurgu yapılmış ve sanatçıların kültürel unsurları evrensel açıdan yeniden yorumlamalarının sanata sağladığı katkılar tartışılmıştır. Araştırmada örneklem olarak, El Anaysui, Ai Weiwei, Shrin Neshat, Yoyoi Kusama, Fahrünnisa Zeyd, Bedri Rahmi Eyüpoğlu ve Jean-Michel Basquiat gibi sanatçılar seçilmiş olup bu sanatçıların küresel çapta başarıya ulaşabilmek için yerel kültürel öğeleri evrensel sanat anlayışı ile birleştirdikleri eserlerine odaklanılmıştır. Bu sanatçıların örneklem olarak seçilmelerinin nedenleri, yerel ve kültürel öğeleri eserlerinde kullanarak alanlarında evrensel çapta tanınan kişiler olmalarından dolayıdır.

1. SANAT VE TASARIMDAKİ ÖZGÜN SUNUMLAR OLARAK YEREL UNSURLAR

Yerel kültürel öğelerin eserlerde kullanım biçim ve yöntemleri, sanat ve tasarım disiplinlerinde sıklıkla tartışılan konuların başında gelmektedir. Ayrıca, yerel öğelerin sanat üretimi üzerindeki etkisi, geçmişten bugüne uzun bir süreçte şekillenmiş ve kültürel kimliklerin sunumunda etkin bir rol üstlenmiştir. Bu yerel öğeler, sanat eserlerinde semboller, motifler ve hikayelerle tasvir edilmiştir. Sanat eserlerinde işlenen bu kültürel öğeler toplumların tarihini ve kimliklerini yansıtmada konusunda oldukça başarılı olmuştur. Örneğin Bakır (2023: 487)'a göre Türk resim sanatında, Türk mitolojisi ve kültüründeki motifler sanatçıların eserlerinde sıklıkla işlenmiş, bu sayede sanat, kültürel mirasın aktarımında önemli bir yere sahip olmuştur. Türk sanatçıları, kendi kültürel kimliklerini sanat eserlerine işleyerek kültürel kimliğin sürdürülmesinde de etkin bir rol oynamışlardır. Kültürel öğelerin sanat üretimindeki etkisi, özellikle sanatçıların eserlerindeki geleneksel formların kullanım biçimlerinde net bir şekilde görülmüş, toplumsal bellek ve kimlik inşası sürecinde bu formlar, motifler ve semboller olarak sunulmuştur. Örneğin Osmanlı mimarisinde sıkça kullanılan geleneksel nebati motifleri hem estetik bir nitelik üstlenmekte hem de dönemin sosyokültürel yapısını yansıtmaktadır. Buna benzer motifler; halk hikâyeleri, efsaneler ve mitlerle şekillenerek çağdaş Türk sanatına ilham olmuş ve günümüz sanatçıları tarafından yeniden yorumlanarak varlıklarını sürdürmüşlerdir. Bu bağlamda, yerel öğelerin sanat eserlerinde kullanımı, geçmiş ile günümüz arasında bağlantı kuran bir köprü görevi üstlenmektedir (Çiçek, 2021: 895). Türk halk hikâyelerindeki efsanevi karakterler ve olaylar, sanatçıları tarafından çeşitli sanat disiplinlerinde farklı şekillerde sunulmakta ve kültürel mirasın kalıcılığı korunmaktadır (Gülerer & Efe, 2020: 213). Bu durum, sanatın kültürel bir etkileşim aracı olarak rol oynadığını göstermektedir.

Yerel öğelerin günümüz sanatına olan etkisi, aynı zamanda toplumsal bellek ile de doğrudan bağlantılıdır. Sanat sayesinde bir toplum kendi değerlerini ve geçmiş deneyimlerini hatırlamakta ve bu durum toplumsal belleğin oluşmasına katkıda bulunmaktadır (Eroğlu Bilgin, 2023: 376). Sanatın kültürel miras üzerindeki bir diğer rolü de toplumların kendilerini ifade biçimlerine yardımcı olmasıdır. Somut bir örnek göstermek gerekirse, geleneksel Türk halı dokumalarında kullanılan motifler, hem toplumun dokuma geleneklerinin hem de kendi kimliklerinin ifadesi olarak önemli bir yere sahiptir (Öztürk, 2011: 94).

Sanatçı ve tasarımcıların derinlik ve özgünlük kazanabilmeleri için, kendi yerel değerlerini ve kültürlerini bilmeleri gerekmektedir. Bu sayede, geleneksel değerlerin ve yerel kültürün sanatçı tarafından özümsemesi, sanatçının eserlerindeki özgünlüğün artmasına imkan sağlamaktadır (A. M. Koç & Sesigür, 2023: 346). Yerel değerlerin bilinmesi, sanatçıya ve eserine kendine has bir değer kazandırmasının yanında, izleyiciyle daha güçlü bir bağ kurmasında da etki sahibi olmaktadır. Benzer bir biçimde, yerel unsurların kullanımı, sanatçının eserlerinin izleyiciler tarafından daha iyi tanınmasına ve anlaşılmasına yardımcı olarak yine sanatçının kendi yenilikçi ve deneysel yaklaşımını geliştirmesine katkı sağlar (Aykut & Koç, 2021: 13; Kaymak & Öğretir Özçelik, 2020: 26). Bu sayede, sanatçının eserlerinde hem geleneksel hem de modern unsurları bir arada

sunması yerel ve kültürel değerleri yenilikçi bir tarzda kullanmasına ve yeni anlatım biçimleri geliştirmesine zemin hazırlar.

Yerel temaların ve kültürel kimliklerin küresel çapta insani duygularla birleştirildiği eserlerdeki sanatsal sunumlar, farklı toplumların ve bireylerin ortak deneyimlerini paylaşmaları açısından da bir fırsattır. Yerel motiflerin küresel çapta insan duygularına temas edebilmesi sanatın çok boyutlu yapısına da örnek teşkil etmektedir. Farklı kültürlerdeki benzer duygusal süreçlerin ve temaların varlığının tanıtılması, sanat eserlerinin evrensel bir iletişim aracı haline gelmesine yol açmaktadır (Akay Şumnu, 2024: 271). Buna göre sanatın bu iletişim şekli yerel öğelerin evrensel ortak duygulara ulaşma gücünü artırarak toplumsal bağların pekiştirilmesine katkı sağlamaktadır. Ek olarak yerel öğelerin evrensel bir bağlamda sunulması, izleyicinin farklı kültürel bakış açılarını anlamasına ek olarak daha işlevsel bir anlayış geliştirmesine imkân tanımaktadır.

1.1. Yerelden Evrensele Geçişte Sanat Anlayışı

Yerel öğelerin evrensel bir dille sunumu, evrensel kültürel mirasın şekillenmesinde pay sahibidir. Sanatçılar eserlerinde kullandıkları yerel öğeler, toplumsal tarihi ve kültürel kimlikleri diğer toplumlara aktararak evrensel bir anlayışın gelişmesine katkı sağlamaktadırlar. Burada yerel öğelerin evrensel dile dönüşüm sürecinde kültürel alışverişin etkisi büyüktür. Örneğin Aksoy, Kur'an'daki cennet tasvirlerinin, kültürel öğelerin etkisiyle şekillendiği ve bu tasvirlerin bireylerin kendi kültürel gerçekliklerine göre biçimlendiğini vurgulamaktadır. Bu örnek, yerel öğelerin toplumsal deneyimlerle birlikte nasıl evrildiğini ve zenginleştiğini açık bir şekilde göstermektedir (Aksoy, 2024). Bir başka örnekte Sağsöz, çocuk kitaplarındaki yerel kültürel öğelerin, evrensel temalarla buluştuğunu ve bunun gibi eserlerin kültürel farkındalığı artırma niteliğine sahip olduğunu vurgulamıştır (Sağsöz, 2020). Bu bağlamda, yerel unsurların evrenselleşmesi, çok kültürlülüğün ve kültürel çeşitliliğin bir göstergesi olmaktadır. Yerel öğelerin aktarımı ve korunması da bu dönüşüm sürecinde kayda değer bir öneme sahiptir. Altunbaşak'a göre somut olmayan kültürel mirasın korunması açısından yerel öğelerin evrensel insani etkileşimlerle birleştirilmesi, evrensel kültürel mirasın oluşturulmasında etkin rol oynamaktadır (Altunbaşak, 2022: 720). Bu işlevi sadece görsel sanatlar alanında değil diğer sanat alanlarında da görmek mümkündür. Örneğin, kültürel melezleşme kavramı müzik başta olmak üzere diğer sanat disiplinlerinde de yerel öğelerin küresel bir sunum şekline dönüşmektedir (Uluç & Süslü, 2017: 475). Buna benzer melezleşmeler, yerel unsurların evrensel bir dil haline gelmesinde önemli bir işlevi yerine getirmektedir.

Yerel kültürel öğeler, küresel çapta gelişen teknolojinin de etkisiyle dönüşmeye başlamaktadır. Dijital dönüşüm yerel unsurların evrensel boyut kazanmasına zemin hazırlamaktadır. Soyut kültürel miras öğeleri, dijital ortamlarda sunulmakta ve yerel kültür bu ortamlarda evrensel bağlamda yansıtılmaktadır (Özkan, 2020: 363). Özellikle dijital sanat ve yeni medya yöntemleri yerel öğelerin, küresel çapta daha geniş kitlelere ulaşmasına imkân tanımakta ve kitleler arası evrensel bir dil oluşmasına katkı sağlamaktadır. İnsanlığın ortak deneyimleri, yerel benzer kültürel öğelerin belirli bir sanat eserinde sunulması sanatın evrenselleşmesini kolaylaştırmaktadır. Özellikle, insanların ortak deneyimlerine göre şekillenen kültürel çeşitliliğin çağdaş sanat eserlerinde daha görünür hale gelmesi evrensel sanat dilini de geliştirmektedir (Karadeniz & Aybek, 2019: 53). Buna göre, eserlerdeki yerel ve evrensel harmanlanma, farklı topluluklarda yaşayan insanların temel hislerini ortak bir dile dönüştürmektedir. Örneğin, sanat eserlerinde mutluluk, sevgi, hüznün, acı gibi temel duygular, kültürler farklı da olsa benzer şekillerde sunulmaktadır. Bu nedenle, kültürel kimlik ve bellek de yerel öğelerin küresel bir dile ulaşmasında başlıca yol haritaları olmaktadır. Kültürel bellek ve sanatın ortaya çıkardığı bu ilişki zemini, farklı kültürel geçmişlere sahip insanlar arasındaki anlayış ve empatiyi geliştirmektedir (H. Demir, 2023: 364).

Sanattaki evrensel bağlamdan kopuk yerellik, günümüz sanatının dinamik yapısı ve kültürel dönüşümleriyle doğrudan ilişkilidir. Ancak sanat, eski dönemlerdeki insan deneyimleriyle biçimlenen yerel konulardan beslenirken, evrensel bağlamlarla da sürekli etkileşim içerisinde olmuştur. Evrensel bağlamlardan yerelliğin yalıtılması, birtakım riskleri beraberinde getirmekte ve sanatın gelişimi üzerinde olumsuz etkilere neden olmaktadır. Örneğin post-dijital sanat bağlamında, sanatçı ve tasarımcılar disiplinlerarası perspektifler

benimseyerek, kültürel ve teknolojik değişimlerinin etkisi altında yerel sanatsal öğeleri dışlamaktadırlar (Güney, 2020: 129). Yerelin evrensel bağlamdan koparılması, sanatın toplumsal etkilerine de zarar vermektedir. Bunun dışında bazı sanatçılar ve tasarımcılar, yerel sanat uygulamalarını evrensel sanat yaklaşımlarına entegre etmekte, sanatın kültürel ve toplumsal kapsamda algılanmasını biçimlendirmektedir. Özellikle, ekolojik sanat alanlarında, yerel odaklı çözümler üreten sanatçılar, küresel çaptaki çevresel problemlere dikkat çekmekte ve bu problemleri eserlerinde yerel çapta ele almaktadırlar (Mamur, 2017: 1000). Evrensel bakış açılarından yoksun bırakılan bu tür çalışmalar, sanatın toplumsal sorunları ifade etmedeki etkisini kısıtlamaktadır. Bu bağlamda, sanatın toplumların ve bireylerin kültürel birikimlerini biçimlendirmedeki etkin rolü göz önüne alındığında, yerel sanat uygulamalarının evrensel bağlamlarla biçimlenmesi, toplumsal değişimin ve kültürel çeşitliliğin korunmasına destek olmaktadır. Bir başka açıdan bakıldığında; evrensellikten uzak yerelliğin kültürel anlam kaybı ve yüzeyselleşme gibi önemli problemlere yol açtığı söylenebilir. Bu durum, sanatın derinlikli anlamını yitirmesine ve yüzeysel bir tüketim kültürü haline gelmesine neden olmaktadır. Bir yandan dijital ortamlar, sanat eserlerini daha geniş topluluklara ulaşmasına katkı sağlarken, diğer yandan da derin anlamlarının yüzeysel bir biçimde tüketilmesine sebebiyet vermektedir. Sanat eserleri, sosyal medya platformlarında hızlı şekilde yayımlandıkça, izleyicilerin eserlerle olan etkileşimleri yüzeysel kalarak kültürel anlam kaybına yol açmaktadır (Aldemir, 2023: 36). Bu durum, sanat alanlarında kültürel kimliğin ve miras aktarımının zayıflamasına neden olmaktadır.

Sanat disiplinlerinin evrensel kimlik taşıyabilmesi yerel öğelerin bu disiplinlerde sıklıkla kullanılmasıyla mümkün hale gelmektedir. Yerel öğeler, hem sanat eserlerinin kültürel yönünü zenginleştirmekte, hem de evrensel konuların yerelle bir arada sunulmasına katkı sağlamaktadır. Çağdaş sanatın dinamik yapısıyla etkileşime giren yerel unsurlar, kullanılan konu ve sembollerin etkisiyle zenginleşerek başka bir bütüne dönüşmektedir (Özgen Topcuoğlu & Yaman, 2024: 922). Örneğin, bazı çağdaş sanatçılar, yerel kültür ve gelenekleri çalışmalarına dahil ederek, evrensel temaları yerel bir bakış açısıyla ele almayı başarmaktadırlar. Bu durum, sanatın evrensel bir iletişim aracı şekline dönüşmesine imkan tanırken, aynı zamanda yerel kimliklerin korunmasına da yardımcı olur (Güngör, 2021: 2243). Bu bağlamda, yerel öğelerin evrensel sanatın ana bileşenleri haline gelmesi, sanatı daha anlamlı bir temsil aracına dönüştürmektedir (Güner, 2024: 13). Ek olarak bu araç, toplumların sosyo-ekonomik yapılarını da zenginleştirmektedir. Özellikle yerel sanat ile ilgili etkinlikler, sergiler ve festivaller, o toplumun kültürel kimliğini güçlendirerek toplumların ekonomik kalkınmasında destek işlevi görmektedir. Bu etkinlikler yerel öğelerin evrensel sanatla bulunduğu platformlar yoluyla hem kültürel çeşitliliğin korunmasına, hem de ekonomik sürdürülebilirliğin sağlanmasına yardımcı olmaktadır (E. Koç, 2018: 29).

1.2. Yerelden Evrensele Multidisipliner Yaklaşımlar ve Sanatçı Örnekleri

Yerel ve evrensel unsurları eserlerinde harmanlayıp kullanan sanatçıların kültürel ve toplumsal öğeleri kullanım tarzları sanatın multidisipliner yanını ortaya koyma bakımından ele alınması önem arz etmektedir. Bu sanatçılar sayesinde kültürel yerel kimlik evrensel temalarla birleşerek küresel platformlarda tartışmaya açılmaktadır. Örneğin Fikret Otyam, yerel sanat öğelerini ve hikayelerini eserlerinde işleyerek, yerel kültürü evrensel bir dilde anlatma çabası içerisine giren sanatçılardandır (Yılmaz & Küçükşahin, 2017: 160). Benzer yaklaşıma sahip sanatçılar, içinde buldukları dönemin sosyo-kültürel durumundan etkilenerek, sanatı sadece estetik bir temsil değil, toplum açısından bir farkındalık oluşturma aracı olarak da görmektedirler (Günay, 2024: 180). Otyam gibi sanatçılar, toplumun kültürel unsurlarının değişim ve dönüşümle zenginleşmesine üretimleriyle katkı sağlamaktadırlar. Sosyal olaylar ve toplumun anlam dünyası arasındaki ilişkinin sanat eserlerinde işlenişi, bu eserlerin duygusal ve estetik yönlerini derinleştirmektedir (Gergin, 2023: 28). Bu bağlamda sanatçılar, toplumun yerel ve evrensel temalar üzerinde düşünmesini de teşvik etmektedirler. Örneğin, geleneksel Türk kültürünün izlerini barındıran eserler, yerel kimlik tasviri yapımlarının yanında bu kimliğin evrensel çapta nasıl algılandığını da izleyicilerin zihin dünyasında tartışmaya açmaktadır (Akengin vd., 2023: 205). Sanatın sosyo-kültürel rolü, sanatçıların eserlerinde yerel ve evrensel öğelerle bir arada sunulmasıyla dahada belirginleşir. Böylece sanat, toplumların ve bireylerin düşünce sınırlarını sorgulamalarına imkanı tanıyarak bu süreçte toplumsal değişim ve dönüşüm kapsamında

yeni ufuklar açar (Bedir Erişti, 2024: 2719). Bu sayede sanatçılar, kültürel mirası ve yerel gelenekleri yeniden yorumlayarak evrensel içerik kazanmış olan eserleri vasıtasıyla kültürün devamlılığına da fayda sağlamaktadırlar.

Nijerya’da yaşayan Ganalı El Anatsui, çağdaş sanat alanında önemli sanatçılardan birisidir. Onun eserleri, yerel ve evrensel öğelerin birleşimiyle oluşup sosyal olayları kendine konu edinen bir tarzdadır. Anatsui’nin çalışmaları, çevresel sorunlara ve neo-emperyalizmin insan doğasına verdiği zararlara dikkat çekerek Afrika’nın kültürel ve toplumsal bağlamını irdeleyen bir anlatı sergilemektedir. Anatsui, “buluntu nesnelere” kullanarak eserlerinde atık malzemeleri sanatsal yollarla sergilemektedir. Bu bağlamda eserleri analiz edildiğinde, Anatsui yerel kültürün derinliklerine inen temaları evrensel bir estetik anlayışı içinde sunmaktadır (Akpang, 2020: 5, 2021: 50).



Görsel 1. El Anatsui, Kader Yolculuğu Hiçbir Yere, 1995, enstalasyon, 92 cm, Setagaya Sanat Müzesi, Tokyo (Anatsui, 1994).

Anatsui’nin eserleri, Afrika’nın kültürel ve tarihsel zenginliklerini tasvir ederken aynı zamanda evrensel sosyal olaylara da vurgu yapar. Örneğin, "Kader Yolculuğu Hiçbir Yere" adlı enstalasyonunda, ait olduğu toplumun kültürel antropolojisi ve sanat tarihine ayna tutarak izleyicisine çağdaş bir anlatı sunmaktadır. Eser, sanatçısının, Afrika modern sanat alanındaki yerini ve önemini göstermesine ek olarak sanatın evrensel dilini de gözler önüne sermektedir (Görsel 1). Afrika’daki neo-emperyalizm konusu dikkate alındığında, Anatsui’nin buluntu nesne kullanımına yönelik tercihi, postkolonyal çerçevelerde incelenebilir. Buna göre Anatsui, Afrika’nın kültürel kimliğini dünyaya tanıtmamasının yanında Afrika’daki sömürü düzeni hakkında eleştirisini küresel çapta görünür hale getirmektedir. Sanyal’a göre Anatsui’nin sanatı, kapsayıcılık ilkeleri perspektifinden yola çıkıldığında evrensellik tartışmaları konusunda önemli bir rol üstlenmektedir. Bu bakımdan Onun çalışmalarının küresel çapta oluşturduğu etki yerel ve evrensellik teması bağlamında değerlendirilmelidir (Sanyal, 2014: 89). Bu açılarından bakıldığında, Anatsui’nin eserleri toplumsal eleştiri üzerine kurulmuştur. Sanatçı, çevresel bozulmanın dünya üzerindeki etkilerine dikkat çekerek, izleyicilere küresel sorunlarla mücadele fikri aşılacaktır (Akpang, 2020: 5).



Görsel 2. El Anatsui, Yerçekimi ve Zarafet, 2010, enstalasyon, 500 x 1120 cm, Brooklyn Museum, New York (Anatsui, 2010).

El Anatsui çoğu eserinde Afrika'nın birtakım atık materyallerini evrensel bir mesaj sunmak için bir araya getirmektedir. Bunların en dikkat çekici olanlarından "Yerçekimi ve Zarafet" adlı eserinde, geleneksel Afrika dokuma yöntemleriyle yerel atık malzemeleri bir arada kullanarak evrensel unsurlarla insan deneyimlerine ışık tutan hikâyeye dönüştürmüştür. Buluntu nesne kullanımına örnek teşkil edebilecek büyük ölçekli bu eser, alüminyum kapaklar ve diğer geri dönüştürülebilir nesnelere tasarlanmış olmasından, çevre kirliliği ve bilinçsiz tüketime olan duyarlılığın bir temsili olarak değerlendirilmiştir. Yerçekimi ve Zarafet" adlı eser, izleyicisine hem fiziksel hem de metaforik açıdan ağırlık ve hafiflik kavramlarına yönelik düşünsel bir deneyim kazandırmaktadır. Ayrıca bu eserde kullanılan malzemelerin geçmişi, Afrika'nın tarihine yolculuk etme imkânı sağlamaktadır. Eserde yer alan her bir buluntu nesne, geçmişin izlerini yansıtırken, bunun yanında günümüz sorunlarına yönelik evrensel bir ders niteliği de taşımaktadır.

Bu çalışmanın örneklemelerinden birisi olan ünlü aktivist ve sanatçı Ai Weiwei, eserlerinde yerel ve evrensel temaları iç içe geçirme konusundaki eşsiz yeteneğiyle küresel çapta beğeni kazanmıştır. 1957 doğumlu sanatçı oldukça çalkantılı bir hayat yaşamış, şair olan babası Ai Quing, Çin Komünist Partisi'nin şiddetli baskısıyla karşı karşıya kalmıştır. Ai Weiwei'nin erken yaşta Çin'deki baskıcı rejimin eylemleri ile tanışması, sanatsal vizyonunu ve aktivizmini oldukça etkilemiştir (Lucas, 2015: 2047). Sanatçının siyasi baskı ve toplumsal adaletsizliği eleştiren yenilikçi yaklaşım sergilemesinin ana nedeni Pekin Film Akademisi'nin eğitim ve avangart sanat kolektiflerine katılımıdır (Becker, 2011: 113).



Görsel 2. Ai Weiwei, Han Hanedanlığı Vazosunu Düşürmek, 1995, performans, Ontario Sanat Galerisi, Toronto, Kanada (Ai, 1995).

O, Çin kültürel ve tarihi değerlerini çağdaş sanatsal bir dille ustaca birleştirerek sosyo-politik sorunları ele almaktadır. “Han Hanedanlığı Vazosunu Düşürmek” adlı eseri, bu sentez ile ilgili önemli örneklerden biridir (Görsel 3). Bu eser Ai’nin kültürel miras ve modernitenin karmaşıklığından oldukça etkilendiğini gözler önüne sermektedir. Ai Weiwei bu çalışmada Çin’in bazı kültürel değerlerine karşı eleştirel bir tutum takınmaktadır. Çin’in kadim kültüründe sembol olarak saygı gösterilen bir vazoyu düşürme eyleminde, modernite ve baskıcı devlet kontrolü karşısında kültürel mirasın, kırılabilirliğine dikkat çekmek istemektedir. Ai, ulusal çapta gurur duyulan bu sembolü fiziksel olarak parçalaması, tarihin önemi ve devletin kendi tarihini metalaştırma ve manipüle etmesi konusunda izleyiciyi yeniden düşünmeye sevk etmektedir (Zhang & Frazier, 2015). Bu çalışmada Ai, Han Hanedanlığı’nın tarihsel baskınlığı yansıtırken aynı zamanda hızlı değişen Çin’in sanattaki yerini ve önemini sorgulamaktadır. Vazonun parçalanması, otoriter yönetimin birey üzerindeki baskısının bir metaforu olarak görülebilir. Dahası bu eserde, Ai’nin açık sözlü eleştirileriyle nedeniyle Çin hükümeti tarafından sansür ve baskı gibi önemli zorluklarla karşılaştığı kişisel deneyimlerini de gözler önüne sermektedir. Eserinde geleneksel malzeme ve formların tahribinin sergilenmesi sadece eski Çin kültürüne bir saygı gösterisi değil aynı zamanda yeni baskıcı rejime yönelik bir eleştirici aracı olarak işlev görmektedir. Çin’in sosyo-politik sorunlarını eleştirirken küresel platformlarda baskı altındaki Çin halkının yaşadıkları deneyimlerle izleyicilerin etkileşime girmesine imkân sağlamaktadır.



Görsel 3. Ai Weiwei, Ayciceği Çekirdekleri, 2010, enstalasyon, Tate Modern, Londra (Ai, 2010).

Ai Weiwei’nin sanatsal dili, geleneksel ve çağdaş Çin tekniklerin senteziyle karakterize hale gelmiş, bunun yanında o geleneksel malzemeleri kullanarak modern tasarımlar da oluşturmuştur. Ai, Çin’in zengin kültürel mirasını topluma yeniden hatırlatmaya çalışarak baskı altındaki sanatın sorunlarını kendi tarzıyla dile getirmeye çalışmıştır (Becker, 2011). Örneğin; milyonlarca el yapımı porselen ay çekirdeğinden oluşan “Ayciceği Tohumları” adlı enstalasyonunda, kolektif yapı içindeki bireyi sembolize ederek çağdaş toplumda yaygın olan seri üretim sistemi eleştirmektedir (Görsel 4). Seri üretim ve bireysel kimlik konularıyla etkileşim kurmak için geleneksel zanaatkarlık tekniği kullanılmıştır. Enstalasyon, her biri benzersiz fakat toplu olarak geniş ve tekdüze görünüm oluşturan milyonlarca el yapımı porselen ayciceği çekirdeğinden oluşmaktadır (Barrett, 2011: 25). Bu çalışmada, Çin kültüründe önemli yeri olan sadakat ve güneşle ilişkilendirilmiş ayciceğinden yararlanırken, aynı zamanda devlet kontrolünün baskısı ve küreselleşmenin neden olduğu toplumsal homojenleşme sürecini sorgulamaktadır (Zhang & Frazier, 2015). Bu tohumları geleneksel yöntem kullanılarak zanaatkarlara tek tek elle oluşturulma eylemiyle ise, giderek daha fazla kitlesel üretimin egemen olduğu dünyada, bireysel zanaatkarlığın önemine vurgu yapılmaktadır. Böylelikle geleneksel zanaatkarlık uygulamaları ve çağdaş sanat söylemleri arasındaki mesafenin arası kapatılmaya çalışılmaktadır (Strafella & Berg, 2015).



Görsel 4. Ai Weiwei, Yolculuk Yasası, 2018, enstalasyon, National Gallery, Prague, Çekya (Ai, 2018).

Bir başka örnek eserinde Ai Weiwei, mültecilik gibi küresel krizleri sanatına konu edinmiştir. Gerçek boyutlu mültecilerle dolu şişme bot formunda sunulan “Yolculuk Yasası” adlı enstalasyonu, yerinden edilmiş bireylerin mücadelelerini ve çağdaş toplumun mülteci krizine karşı kayıtsızlığına meydan okumaktadır (Görsel 5). Ai Weiwei bu eserleriyle sadece mültecilik konusunda farkındalık oluşturmakla kalmayarak, aynı zamanda izleyicilere toplumsal sorunlar karşısında empati kurdurmayı amaçlamaktadır. İzleyicileri göç ve yersiz yurtsuzlaştırmayla ilgili rahatsız edici gerçeklerle yüzleşmeye davet etmektedir (Barry, 2018: 204; Uyar, 2023: 1946).

Örneklem olarak seçilen bir diğer sanatçı ise 1957’de İran’ın Kazvin kentinde doğan Shirin Neshat’tır. O, eserlerinde özellikle cinsiyet ve kimlik ile ilgili temaları işleyen çağdaş sanatın önemli isimlerindedir. Neshat’ın sanatsal yolculuğu, sanat eğitimi için Amerika Birleşik Devletleri’ne taşınmasıyla başlamıştır. Bu karar sonucunda Neshat, 1979’da İran İslam Devrimi’nin sosyo-politik çalkantıları ve baskısı nedeniyle memleketine dönememiştir (Sivri, 2018: 27). Amerika’daki yaşamı ve ülkesine geri dönememesi sanatının şekillenmesinde etkili olmuş ve bu durum ona İran kültürünün karmaşıklığını diasporik bir gözle inceleme ve ifade etme olanağı tanımıştır. Neshat’ın sanatsal yaklaşımı, öncelikle İran kadın kimliğinin sunumu ve yerel İran kültürel unsurlarının evrensel temalarla birleşmesiyle karakterize olmuştur. Çalışmalarında genellikle hem kültürel hem de dini kimliğin sembolünü bağlamında kadın ile ilgili farkındalık yaratmak için tuval görevi gören geleneksel çarşaf giymiş kadınları sergilemektedir (Movahedi & Homayounpour, 2012).



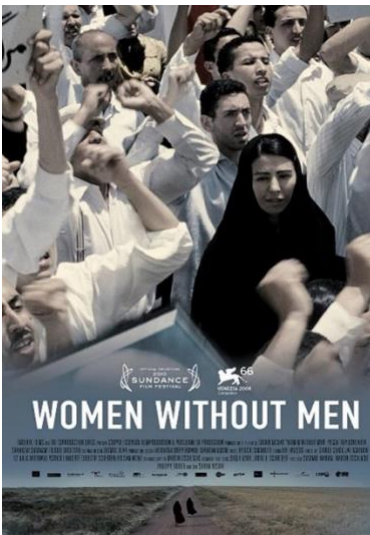
Görsel 5. Shirin Neshat, Türbülans, 1998, video enstalasyon, 9 dk 8 sn., Lahore Biennale, Lahor, Pakistan (Neshat, 1998).

Örneğin "Turbülans" ve "Kendinden Geçme" adlı video enstalasyonlarında, Müslüman kadınlar hakkındaki yaygın klişelere meydan okuyarak kadınların görsel temsilini şiirsel ifadelerle yan yana getirmiştir (Görsel 6-7). Böylece izleyicilerin sahip oldukları önyargıların onlar tarafından yeniden gözden geçirilmesini istemektedir (Risser, 2018: 318).



Görsel 6. Shirin Neshat, Kendinden Geçme, video enstalasyon, 1998, 9 dk, Whitney Amerikan Sanat Müzesi, New York, Amerika Birleşik Devletleri (Neshat, 1998).

Çarşafın hem baskıyı hem de güçlenmeyi ifade ettiği bu temsil ikiliği, Neshat'ın küreselleşmiş dünyadaki kimliğin karmaşıklıklarına ilişkin anlayışına vurgu yapmaktadır (Rounthwaite, 2008). Ayrıca, Neshat'ın çalışmalarında, Onun sanatsal pratiğine entegre ettiği İran'nın mitolojik ve tarihi anlatıları derinlemesine yer edinmektedir. Onun mitoloji, sürgün, hafıza ve İran toplumundaki kadın sesi gibi temaları eserlerinde dikkat çekici bir biçimde işleme sanat alanında önemli yer edinmesini sağlamıştır (Saadi-nejad, 2009: 231).



Görsel 7. Shirin Neshat, Erkeksiz Kadınlar, film, 2019, 1 s 35 dk., İtalya (Neshat, 1019).

Neshat'ın Shahrnush Parsipur'un romanından esinlenerek yönetmenliğini ve senaristliğini yaptığı "Erkeksiz Kadınlar" filmi, devrim sonrası İran'ın sosyo-politik manzarasındaki kadınların hayatlarını betimlemektedir (Görsel 8). Bu film, erkek egemen İran kültüründe kadınların kendi anlatılarını ve güçlerini geri kazanmalarının bir sunumudur (Niechciał, 2019: 163). Neshat sanatında ataerkil ideolojilere karşı direnişi eserlerinde sıklıkla bir motif olarak kullanmaktadır (Antic, 2021: 169). Neshat'ın sanatı, yenilikçi bir dil yaratarak kaligrafik yazı kullanımıyla daha da dikkat çekmektedir. Örneğin, fotoğraflarına ve video enstalasyonlarına sıklıkla Farsça kaligrafiler ekleyerek görseli ve metni birleştirmektedir. Bu yolla, dilin

sınırlarını aşan bir diyalog yaratma arzusu taşımaktadır. Neshat'ın bu tarzı, yalnızca dilin kültürel kimliğini şekillendirici etkisini vurgulamanın yanında İran'daki kadınların dile getiremedikleri mücadelelerini ifade etmenin bir yolu olarak hizmet etmektedir. Son olarak Neshat'ın çalışmaları, yerel kültürel unsurları evrensel temalarla iç içe geçirerek yerli ve yabancı izleyici kitlesi üzerinde yankı bulmuştur.

Bu araştırmada örneklem olarak seçilmiş bir diğer sanatçı 1929'da Japonya'nın Matsumoto kentinde doğan Yoyoi Kusama, çağdaş sanat alanında önemli bir figür olarak dikkat çeker. Kusama, kendine özgü puantiyeleri ve sürükleyici enstalasyonlarıyla sanat alanında ün kazanmıştır. Onun sanatsal vizyonu, özellikle çalışmalarındaki obsesif tekrarlar dahil olmak üzere kişisel deneyimlerinden oluşmaktadır. Kusama eserlerinde, Japon toplumuna ait kültürel öğeleri evrensel temalarla birleştirerek farklı ortamlar ve bireyler arasında yankı uyandıran bir diyalog yaratmaktadır.



Görsel 8. Yoyoi Kusama, Sonsuzluk Aynalı Odalar, 2009, enstalasyon, Hirshhorn Museum, Newyork, Amerika Birleşik Devletleri (Kusama, 2009).

Kusama'nın hem Japonya'nın kültürel mirasını hem de kendi varoluşsal kaygılarını yansıtarak yarattığı "Sonsuzluk Ayna Odaları" adlı çalışması bu senteze bir örnektir (Görsel 9). Başta minimalizm ve doğayla uyum olmak üzere Kusama'nın sanatsal vizyonu, geleneksel Japon estetiğinden ve felsefesinden oldukça etkilenmiştir. Bu öğeler sadece stilistik tercihler değil, bunun yanında sonsuzluk, öz kimlik ve insan deneyimi gibi evrensel temaları da içermektedir. 'Sonsuzluk Ayna Odaları' eserinde, sonsuzluğa uzanan bir alan yaratılması için aynalar ve ışıklar kullanmıştır. Bu eserde, izleyicileri sonsuz evrende kendi varoluşlarıyla yüzleşmeye davet etmektedir. Kusama'nın izleyicilere yaşattığı bu sürükleyici deneyimle Japon estetik yaklaşımlarından biri olan 'ma' ilkesini yansıtarak, negatif alanın, insanlara nesnelere ve çevreleri arasındaki ilişkinin önemini göstermektedir (Ye, 2024: 18). Bu enstalasyondaki aynaların kullanımı yalnızca görsel bir sunum değil aynı zamanda dünyada yansıma ve kimliğin çokluğuna dair bir metafor olarak da hizmet etmektedir. Ayrıca "Infinity Mirror Rooms" Kusama'nın obsesif duygu ve düşüncelerini yansıtmaktadır. Onun bu sorunlarla olan psikolojik mücadelesini eserinde sergileyerek izleyicilere farklı his ve duyguları bir arada deneyimlemenin getirdiği zorlukları sanatsal ifadelerle sunmaktadır. Aynalı alanların yön algısını bozan etkisi, izleyiciye zihnin kaotik yapısını yansıtarak hayranlık uyandırmaktadır (Lutyens & Christov-Moore, 2020: 10). Sanat ve zihinsel süreçler arasındaki bu bağlantı, izleyicilere kendilerini evrensel bir boşlukta hissettirerek onların kendi düşünce ve duyguları üzerine yoğunlaşmalarına olanak tanınması açısından önemlidir. Bu enstalasyondaki ışık ve mekânın etkileşimi görsel deneyim yaşatmanın yanında sonsuzluk ve birbirine karşılıklı bağımlılık temalarını da netleştirmektedir. Benzer şekilde ışık ve mekânın etkileşimi, bireye kendi bireysel deneyimlerini aşarak ortak bir kültür anlatısının parçası olduğunu hatırlatmaktadır (Guo, 2019: 22).



Görsel 9. Yayoi Kusama, Balkabağı, 2024, enstalasyon, 6m, The Round Pond, Kensington Bahçeleri, Londra (Kusama, 2024).

Kusama'nın bir diğer çalışması "Balkabağı", yerel Japon kimliğini evrensel temalarla harmanlayabilme yeteneğini gözler önüne sermektedir (Görsel 10). Genellikle kendi imzası olan puantiyelerle süslediği balkabağı imgesi, bolluğu ve yaşamın döngüsel doğasını sembolize etmektedir. Eser Japon kültürüne atıf yaparak varoluşsal temalarla yankılanır. Balkabağının canlı sarı ve siyah renkleri barındıran dokusu sanatçının içsel mücadelesini aynı zamanda hareketlilik, neşe ve oyunculuk duygularını yansıtmaktadır (Tokdil, 2022: 1033). Noktaların tekrarı, Kusama'nın takıntılı düşüncelerini tasvir etmekte ve tüm insanların ortak içsel deneyimlerini evrensel bir dile dönüştürmektedir (Guo, 2019).

Araştırmada bir diğer örneklem sanatçı ise, Türk ressam Fahrelnissa Zeid'tir. Zeyd, Türk kültürüne ait motifleri evrensel modern sanat akımlarıyla ve özellikle soyut dışavurumculukla sentezleme konusundaki eşsiz tarzıyla tanınır. Onun sanatsal yaklaşımı, "İlahi Koruma" ve "Geçmişten Biri" gibi önemli eserlerinde açıkça görülen Doğu ve Batı etkileşiminin sonucu olan bir sentezden doğmaktadır.



Görsel 10. Fahrelnissa Zeid, İlahi Koruma, 1981, tuval üzerine yağlı boya, 130 x 206 cm, The Khalid Shoman Collection, Amman, Ürdün (Zeid, 1981).

Kültürel öğelerin bu sentezi yalnızca onun yenilikçi yaklaşımını göstermekle kalmaz aynı zamanda eserlerinde gelenek ve modernite arasında daha geniş bir diyalogu da öne çıkarır. "İlahi Koruma" adı eserinde Zeid, geleneksel Türk sanat motiflerinden yararlanıp soyut dışavurumculuğun ilkeleriyle yankılanan canlı renkler ve dinamik formları birlikte kullanmıştır (Görsel 11). Temsili formlardan ziyade soyut

dışavurumculuk tarzıyla kullandığı cesur renkler, karakteristik duygusal yoğunluğunun bir yansıması olarak yorumlanabilir. Eserdeki motifler ve katmanlı dokular hem Türk sanatının geometrik yapısını hem de batı modernizminin fırça darbelerini anımsatan bir hareket ve akışkanlık hissi uyandırıp izleyiciyle etkileşim kurmaktadır. Bu etkileşim, kültürel sınırları aşan görsel bir dil meydana getirip izleyicilerin duygusal, ruhsal ve estetik olarak farklı yönlerden etkileşime girmesine olanak tanımaktadır (Xenakis & Arnellos, 2014: 1). Bütün bunlardan yola çıkılarak Zeid'in eserindeki genel kompozisyon Doğu ve Batı'nın yeniden yorumlanmış bir sentezi olarak görülebilir. Aynı zamanda, organik şekiller ve akıcı çizgilere sahip olan Doğu sanatı ile Batı sanatındaki soyut dışavurumculuk arasında ortak bir bütünleşmeyi yansıtmaktadır. Eserin genel kompozisyonu Batı modernizminin soyut duygusal ifade vurgu tarzı ile uyumlu olduğu görünmektedir. Yerel gelenekleri çağdaş sanatsal disiplinlerle birleştiren Zeid'in eserindeki bu sentez, onu küresel çapta tanınan bir sanatçı haline dönüştürmüştür (Stewart, 2013).

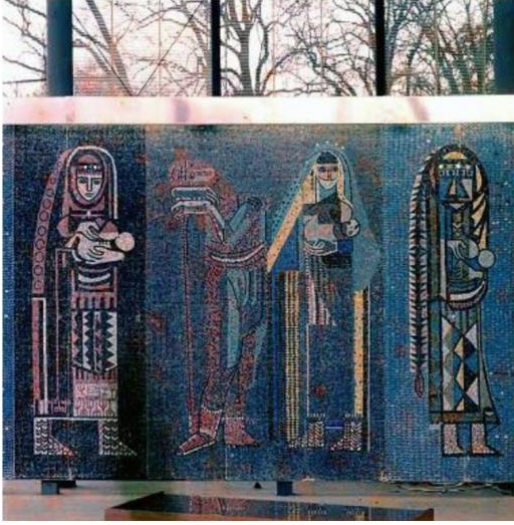


Görsel 11. Fahrelnissa Zeid Geçmişten Biri, 1980, tuval üzerine yağlı boya, Raad Zeid Al-Hussein Koleksiyonu (Zeid, 1980).

Zeid'in "Geçmişten Biri" adlı çalışmasında, Doğu ve Batı kültürel motiflerinin harmanlanması daha net görünmektedir (Görsel 12). Geleneksel Türk motiflerini modern estetik kaygılarla işleyen bu eser geçmiş ve şimdiki zaman arasında bir köprü oluşturmaktadır. Bu çalışmadaki kültürel motiflerin katmanlaşması, Zeyd'in kendi kültürel mirasına saygı göstererek evrensel çağdaş motiflerle tasarladığı bu eseri, yeni ortak görsel bir dil yaratma konusundaki kararlılığına vurgu yapmaktadır. Kompozisyon, genel anlamda nostalji duygusunu hareketlendirirken aynı zamanda modern kimliği öne çıkaran zengin renk ve desen gobleni ile karakterize edilmiştir. Andre Parinaud'nun " *O aynı zamanda 'Doğu'nun ruhunu, bizim 'Batı'mızın dinamizm gücünü mükemmel bir alışım ile karıştırıyor* " ifadesi, Zeyd'in sanatsal felsefesinin içeriğini özetlemektedir (Çelik, 2023). Genel olarak analiz etmek gerekirse, Zeyd'in eserleri, kültürel dönüşümün ve farklı bağlamlarda yankı bulan evrensel sanatsal dilin oluşum potansiyeline tanıklık etmektedir. Zeyd, geleneksel Türk kültürel motiflerini modernist tekniklerle bütünleştirerek küresel sanat anlayışına katkıda bulunmakta ve çağdaş sanatsal pratiklerde yerel geleneklerin önemini ortaya koymaktadır.

Araştırmada seçilmiş olan bir diğer örneklem sanatçı, Türk sanatının önde gelen isimlerinden Bedri Rahmi Eyüpoğlu'dur. Eyüpoğlu, geleneksel Anadolu motifler ile modern sanatsal ifadeleri eşsiz bir şekilde sentezlemesiyle ünlüdür. Sanatı, Türkiye'nin kültürel mirası ve Batı modernizminin etkileriyle iç içe geçmiş bir yaşamın yansımasıdır. Eyüpoğlu'nun sanatsal yolculuğu İstanbul'da başlamakta, sanat ve estetik anlayışını şekillendiren çeşitli avangart hareketlerle tanıştığı Paris'e kadar uzanmaktadır. Eserleri genellikle yerel ile evrensel arasındaki diyalogu somutlaştırmakta ve geleneksel unsurların çağdaş sanat pratikleriyle bir arada nasıl var olabileceğini göstermektedir. Eyüpoğlu'nun Anadolu kültürüyle olan etkileşimi, resimlerinde ve şiirlerinde bir arada kullandığı yerel motiflerde oldukça belirgindir. Eserleri sıklıkla Anadolu'nun kültürel kimliğini kutlamak ve korumak için kullandığı canlı renkler ile yerel desenler gibi Türk

halk geleneklerinden türetilen motifleri içermektedir. Ayrıca, görsel 13’de verilen Brüksel Expo 58 Türk Pavilyonu’ndaki Eyüpoğlu tarafından yapılan mozaik duvar, geleneksel zanaatkarlığı modern sanatsal duyarlılıklarla harmanlayarak yerli ve yabancı izleyicilerde yankı uyandıran görsel bir anlatıya örnektir (Demir, 2018).



Görsel 12. Bedri Rahmi Eyüpoğlu, Mozaik Duvar, 1958, mozaik, 227 m², Expo 58 Brüksel, Belçika (Eyüpoğlu, 1958).

Eyüpoğlu’nun sanatı ile modern sanat hareketleri arasındaki ilişki, özellikle Paris’te geçirdiği dönemde belirginleşmektedir. Burada, geleneksel formlara meydan okuyan ve yeniliği teşvik eden çeşitli sanatsal ideolojilerle karşılaşmıştır. Eyüpoğlu’nun bu fikirlerle etkileşim içine girmesi geleneksel motifleri modern bir bakış açısıyla yeniden yorumlamasına olanak tanımıştır. Eyüpoğlu’nun eserlerinde mitolojik temalar ile modern ifadeleri sentezlemesi farklı sanatsal dilleri biçimlendirme ve birleştirme yeteneğini göstermektedir (Beydiz, 2023: 390). Bu sentez Eyüpoğlu’nun eserlerindeki sembol ve imge kullanımı modern sanattaki anlatıların önemini ortaya koyan semiyotik analizlerle desteklenmiştir (Soylu & Köroğlu, 2017: 1987). Eyüpoğlu, renk ve doku açısından zengin paletinde sıklıkla Anadolu’nun kültürel mirasından esinlenmiştir. Resimleri, dinamik yaşam duygusu uyandıran cesur renkler ve hareketli kompozisyonlarla karakterizedir. Eyüpoğlu’nun eserlerindeki renk etkileşimleri yalnızca görsel çekiciliği artırmakla kalmayıp aynı zamanda duygusal derinliği ve kültürel rezonansı aktarmanın bir aracı olarak da hizmet etmektedir (Sungurlar, 2023: 149). Eserlerindeki bu etkileşim renklerin ifade ve anlam aracı olarak kullanıldığı modern sanat yaklaşımlarıyla uyumludur. Ek olarak Eyüpoğlu’nun yazmış olduğu şiirler görsel sanatını desteklemektedir. O, şiirlerinde evrensel temalarla ilgilenirken kültürel köklerini de yadsımayan bütünsel sanatsal bir kimlik inşa etmiştir. Edebi eserlerinde genellikle halk şarkılarından ve geleneksel anlatılardan yararlanmıştır. Bu durum, Anadolu kültürünü koruma ve canlandırma kararlılığını güçlü bir şekilde göstermektedir. Eyüpoğlu’nun edebi üslubu, halk geleneklerini sanatsal ifadelerine ustaca işlemeden doğmaktadır. (Bayer, 2020: 53). Bu resim ve şiir ikiliği, Eyüpoğlu’nun sanat biçimlerinin birbirine bağlılığını ve kültürel mirasın çağdaş sanat kimliklerini şekillendirmedeki önemini göstermektedir.

Bu araştırmada örneklem olarak seçilen son sanatçı, Jean-Michel Basquiat, 1960 yılında Brooklyn’de Haitili bir baba ve Porto Rikolu bir annenin çocuğu olarak dünyaya gelmiştir. Farklı etnik kökenlere sahip olması ve kültürel açıdan zengin bir ortamda yaşamış olması, onun sanatsal vizyonunu etkileyen unsurdan bazılarıdır. Basquiat; kimlik, etnisite ve sosyo-politik eleştiri temaları bağlamında eserler üretirken çağdaş sanatın gelişimine katkı sağlamıştır. İlk başlarda, ‘SOMO’ takma adıyla grafiti ile uğraşan Basquiat, sokak estetiği ile etnisite ve kimlik politikalarını birleştirdiği eserleri sayesinde popülerlik kazanmaya başlamıştır. Eserleri aracılığıyla ulaşmak istediği hedefinde, kendi sanatını Afro-merkezci modern sosyo-politik diyaloglar arasında bir köprü haline getirmek yer almaktadır. Buna ek olarak, Basquiat eserlerinde, Birleşik Devletler’in

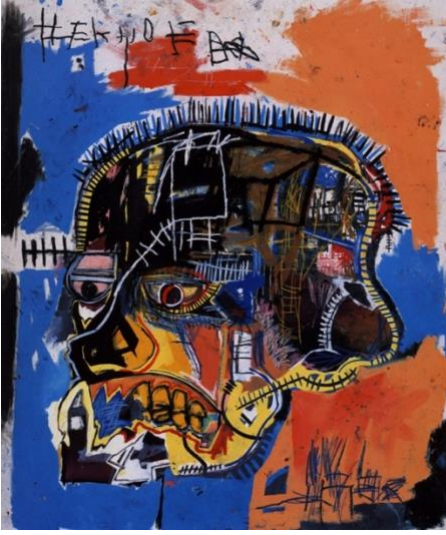
kentsel yapısı içinde kendini konumlandırmada sorunlar yaşan Afrika diasporasının karmaşıklığına da sıklıkla atıfta bulunmaktadır (Fretz, 2010; Rodrigues, 2010: 227). Basquiat'ın sanatsal yaklaşımı, ham ve dışavurumcu stilleri benimsemesiyle dikkat çekmektedir. Anatomik çalışmalarında güç, baskı ve kimlik temalarını kullanarak ürettiği metin, sembol ve imgelerle karakterize edilebilmektedir. Sanatçının dinamik fırça işçiliği, kullandığı canlı renkler ve katmanlı metinler, kaotik bir kentsel varoluşu yansıtmakta ve kent sorunlarını etnik ayrımcılık açısından eleştirmektedir.



Görsel 13. Jean-Michel Basquiat, Johnnypump'ta Çocuk ve Köpek,1982, tuval üzerine yağlı boya, 40 x 420 cm, Fondation Beyeler, Switzerland, İsviçre (Basquiat, 1982).

Örneğin, “Johnnypump'ta Çocuk ve Köpek” adlı eserde, çocuk ve köpeğin yan yana sunulması, kent yaşamındaki toplumsal zorlukların gölgesinde kalan çocukların masumiyetine vurgu yapma amacı taşımaktadır (Görsel 14). Ayrıca sanatçı kompozisyonunda, etnik kimlik ve insanın kentsel varoluşuna dikkat çekmeye çalışmaktadır (Saggese, 2014). Bu eser aracılığıyla, etnisite, ekonomi ve politik unsurlara vurgu yapılarak günlük yaşamın karmaşıklığı içerisinde içgüdüsel varoluş sancuları çeken marjinalleşmiş seslerin temsili yansıtılmaktadır.

Basquiat, entelektüel ve kültürel alanları grafiti tekniğiyle birleştirerek daha katmanlı bir düzeyde temsil etmenin yanı sıra, yerel sokak sanat öğelerini, siyahi kimliğin sömürülmesine yönelik evrensel bir eleştiri aracı olarak da kullanmıştır. Son olarak Basquiat, Geleneksel Afro-merkezci sembolleri çağdaş kentsel imgelerle bir araya getirip sanattaki hâkim estetik algısına meydan okumakta ve sanat camiası içinde kurulan hiyerarşilerin sınırlarını zorlamaktadır (Rodrigues, 2010; Schauder, 2024).



Görsel 14. Jean-Michel Basquiat, Başlıksız - Kafatası, 1981, tuval üzerine yağlı boya, 207 x 175,9 cm, The Broad, Los Angeles, Kaliforniya (Basquiat, 1981).

Basquiat, “Başlıksız – Kafatası” eserinde kullandığı güçlü imgeler ve semboller aracılığıyla siyahi kültürün metalaştırılmasını eleştirerek kent yaşamında sıklıkla rastlanan etnik ayrımcılıklar ve sosyo-ekonomik eşitsizliklere karşı hoşnutsuzluğu vurgulamaktadır (Görsel 15). Teknik açıdan incelendiğinde, Basquiat’ın renk ve kompozisyon kullanımını geleneksel üsluptan radikal bir kokuşa işaret etmektedir. Canlı renkler ve karakteristik fırça işçiliği, duyguları harekete geçirerek insan deneyimlerindeki karmaşıklığı ve derinliği temsil etmektedir. Basquiat’nin bilinçli kaotik kompozisyonu, modern dışavurumculuğu ve tarihsel kültürel mirası birleştirerek çağdaş toplumun diyalektiğine dair ipuçları sunmaktadır (Garay vd., 2022: 303). Görsel unsurların bu hassas etkileşimi, Basquiat sanatını kolektif mücadeleleri ve özlemleri ifade eden bir araç hâline getirerek, haklarından mahrum bırakılmış topluluklar için küresel çapta güçlü bir anlatı oluşturmak için kullanmaktadır. Eserindeki tipografik öğeler, etnik köken ve siyahi kimliği temsil eden anlatılara yönelik eleştirisini daha da güçlendirmesine ek olarak; izleyicileri eserin sosyo-politik bağlamıyla yakından ilgilenmeye davet etmektedir. Böylece siyahi kimliğin görsel temsilinin dışında evrensel insan hak ve hürriyetlerini öne alan geniş bir diyalog yaratır. Çoğu zaman izleyicileri baskın tarihsel anlatıları yeniden gözden geçirmeye zorlayarak, siyahi bireylerin geçmişten günümüze yaşadıkları sömürülme deneyimleri ve modern çağın sosyo-politik gerçekleri arasında bağlantı kurmaktadır.

SONUÇ

Sanat ve sanatçı arasındaki etkileşim, yerel kültürel kimlik ve evrensel sanatsal ifadelerin kesiştiği noktada yeni bir boyuta ulaşmaktadır. Yerel öğelerin sanat eserlerinde kullanılması esere derinlik ve özgünlük katarken bu öğelerin göz ardı edilmesi veya yok sayılması yüzeysel ve kopuk bir sanat anlayışına yol açmaktadır. Ancak sanatçı, daha geniş kitlelere ulaşabilmek için sadece kendi yerel kültürel bağlamı içinde izole kalmayıp eserlerini küresel çapta sanatsal bir diyaloga dönüştürmesi de gerekmektedir. Geleneksel yöntemlerin çağdaş tasarımlarla entegrasyonu, sanatsal ifadeyi zenginleştirerek sanat yaratım sürecini dinamik bir şekilde etkilemektedir. Tüm bunlardan yola çıkarak bu çalışmada; sanatçıların sanatsal kimliklerinin oluşum sürecinde evrensel çapta sanatsal dilin ortaya çıkması için yerel motifler, semboller ve gelenekler gibi öğelerin yapı taşları olarak nasıl hizmet ettiği araştırılmıştır.

Teknoloji, yerel sanat eserlerinin etki alanını genişleterek küresel platformlarda bu eserlerin erişilebilirliğini kolaylaştırmıştır. Ancak, bu erişilebilirlik aynı zamanda kültürel şeyleşme ve ticarileşme risklerini de beraberinde getirmektedir. Böylece sanatçı ve eserinin özgünlüğünün korunması konusunda endişelere yol açmaktadır. Bu çalışmada incelenen El Anaysui, Ai Weiwei, Shirin Neshat, Yoyoi Kusama, Fahrelnissa Zeid, Bedri Rahmi Eyüpoğlu ve Jean-Michel Basquiat gibi sanatçılar, yerel kültürel mirası çağdaş sanat

anlayışı ile yeniden yorumlayıp yerel ve evrensel çapta yankı uyandıran eserler üretebilen örnek isimlerdendir. Yerel kültürel değerlerin belirli temalar altında kullanımı anlamlı ve özgün bir sanat eseri yaratmak için oldukça önemlidir. Ancak bu eserlerin geçerliliklerini ve etkililiklerini korumak için evrensel söylemle harmanladıkları görülmüştür. Başarılı sanatçıların ve tasarımcıların küresel alanda sanatsal öneme kavuşmadan önce kültürel köklerini derinlemesine kavradıkları ve içselleştirdikleri anlaşılmaktadır. Sanat nihayetinde, geçmiş ile gelecek, gelenek ile modernite, yerel kimlik ile evrensel anlam arasında bir köprü aracı görmektedir. Çalışma, sanatçıların kendi eserlerinde yerel kültürel öğeleri kullanmalarının onların sanatsal kimliklerinin şekillenmesine ve özgünlük kazanmalarına katkıda bulunmaktadır. Semboller, motifler ve anlatılar dâhil olmak üzere yerel öğeler yalnızca dekoratif ya da tematik seçimler olmayıp sanatı, tarihsel ve sosyolojik açıdan birbirine bağlayan kültürel işaretler olarak da işlev görmektedir. Yerel unsurların sanat eserine derinlik ve özgünlük katabilmesi için evrensel sanatsal bir dille ilişki kurup dönüşüm geçirmesi gerekmektedir. Bu evrim olmadan, eserler izole kalmakta ve geniş kitlelere ulaşamamaktadır. Bir diğer önemli bir bulgu da çağdaş sanat ve tasarımda multidisipliner yaklaşımların etkisidir. Sanatçılar, geleneksel teknikleri modern sanatsal ifadelerle birleştirerek, kendi kültürel miraslarını korurken evrensel perspektifleri de kucaklayan yenilikçi eserler yaratabilirler. Bu süreç sadece sanatsal çeşitliliği güçlendirmekle kalmaz, aynı zamanda geçmişle bugün, yerel ile küresel arasındaki geleneksel sınırlara da meydan okur.

Dijital teknolojinin yerel sanatsal anlatıların erişim alanını küresel platformlara taşıma sürecinde önemli bir rolü olduğu bu çalışmanın diğer önemli bulgularındandır. Ancak bu artan erişebilirlik, kültürel öğelerin metalaşmasına ek olarak kitlesel tüketim nedeniyle yerel ve derin anlamlarını yitirmesi gibi potansiyel riskleri beraberinde getirmektedir. Çalışmada örneklem olarak verilen sanatçılar, kültürel geçmişlerini çağdaş sanatsal yaklaşımlarla yeniden yorumlayarak yerellik ve evrenselliğin sanatsal yaratımda birbirini dışlayan değil, aksine birbirini destekleyen güçler olduğunu kanıtlamaktadır. Yerel gelenekleri anlamak ve içselleştirmek sanatsal ifadeyi sınırlamamakta; bunun aksine, sanatçıların eserleri üzerinde küresel yankı uyandıran yeni bir sanatsal dil inşa etmelerine yardımcı olmaktadır. Bu açıdan, sanatçının yerel ve evrensel sanatsal çerçevelerle ilişki kurma becerisi yine sanatçının eserlerinin kültürel önemini ve etkisini artırmada kayda değer özelliklerdendir. Sanatın gerçek gücü, kültürel miras ile çağdaş söylemi harmanlayabilme kapasitesinde yatmaktadır.

Bu araştırma, yerel kültürel öğelerin kullanımının evrensel sanat dilin oluşmasına hangi yönlerden katkıda bulunduğunun anlaşılması açısından önemlidir. Mevcut literatürde yerel sanatsal kimliklerin korunması ve bunların multidisipliner bir anlatıya dönüştürülmesi gerekliliğine odaklanan çalışmaların sayısı oldukça azdır. Bu çalışma, sanatsal üretimde kültürel mirasın önemini vurgulayarak, evrensel tanınırlığa ancak yerel geleneklerden uzaklaşarak ulaşılabileceği yanılıgına meydan okumaktadır. Bunun yerine gerçek sanatsal derinlik ve özgünlük, sanatçıların kültürel kökleriyle derinlemesine ilişki kurup bunları çağdaş sanatsal söyleme uyarladıklarında ortaya çıkmaktadır. Ek olarak bu araştırma, günümüzde dijital teknolojilerin ve küresel platformların sanatsal görünürlüğü hızla yeniden şekillendirdiğine dikkat çekmektedir. Ancak, geleneksel ve modern dijital mecralar kesiştiğinde, özgünlüğü korumak ve daha geniş kitlelere ulaşma arasındaki denge giderek daha karmaşık hale gelmektedir. Bu çalışma, sanatçıların bu kesişme noktasında kendi eserlerini nasıl oluşturdukları ve koruduklarına ışık tutarak hem sanatçılar hem de akademisyenler için yerel kültürel kimlik ve küresel sanatsal diyalog arasındaki ilişkiyi anlamada önemli bir içerik sunmaktadır. El Anaysui, Ai Weiwei, Shrin Neshat, Yoyoi Kusama, Fahrelnissa Zeid, Bedri Rahmi Eyüpoğlu ve Jean-Michel Basquiat gibi sanatçıların belirli eserlerini analiz eden bu çalışmada, yerellik ve evrenselliğin çağdaş sanat pratiklerinde özgün bir şekilde bir arada sunulmasına dair somut örnekler içermektedir. Bu incelemeler, sanatçının yerel kültürel mirası modern bağlamda yeniden yorumlama becerisinin sanatsal yenilik ve küresel kabul için gerekli olduğu savını güçlendirmektedir. Ayrıca araştırma, sanatta kültürel sürdürülebilirlik konusundaki akademik tartışmaya katkıda bulunmaya çalışmaktadır. Yerel sanatsal geleneklerin korunmasında multidisiplinerliğin önemini altını çizerek, bunların küresel sanatsal anlatılara evrilmesi gerekliliğini vurgulamaktadır. Bununla birlikte araştırma geçmiş ile bugün, gelenek ile modernite ve yerel kimlik ile evrensel ifade arasındaki dinamik ilişkiye dair yeni bir bakış açıları sunmaktadır. Bu anlayış sadece

sanatçılar ve tasarımcılar için değil, aynı zamanda daha kapsayıcı ve çeşitli sanatsal ortamları oluşturmak isteyen akademisyenler, küratörler ve kültür politikacıları içinde gereklidir.

Gelecekteki araştırmalar, yerel sanatsal gelenekler ile bunların küresel sanatsal dile uyarlanması arasındaki dinamik ilişkiyi dijital teknolojiler ve değişen izleyici etkileşimleri bağlamında incelemelidir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bu konu, farklı kültürlerin küreselleşme ve teknolojik ilerlemeler karşısında kendilerini sanat alanında nasıl temsil edebilecekleri ve koruyabileceklerini inceleyerek genişletilebilir. Ayrıca; resim, heykel, dijital sanat ve performans sanatı gibi çeşitli sanatsal disiplinler arasında daha derinlemesine bir karşılaştırmalı analiz, yerel öğelerin farklı ortamlarda nasıl dönüştürülebileceğine dair daha kapsamlı bir anlayış sağlayabilir. Ek olarak yapay zekâ, sanal gerçeklik ve diğer dijital araçların sanatta kültürel mirasın korunması ve yeniden yorumlanmasındaki rolünün araştırılması yeni tartışma yolları açabilir. Özellikle teknolojinin geleneksel sanat ifadelerinin özgünlüğünü hangi yönlerden geliştirdiğini ya da tehdit ettiğini anlama yeni çalışmalar açısından geniş bir araştırma alanı sunacaktır. Gelecekteki araştırmalar için bir başka öneri ise izleyici alımlama analizleri konusunda deneysel çalışmaların yapılması gerekliliğidir. Farklı kültürel geçmişlerden gelen izleyicilerin yerel ve evrensel temaları harmanlayan sanat eserlerini nasıl algıladıklarını ve yorumladıklarını analiz etmek, kültürlerarası sanatsal iletişimin etkinliği hakkında daha derin bilgiler sunulabilir. Bu durum, kültürel bütünlüğün korunmasına fayda sağlamasına ek olarak farklı izleyicilerin ilgisini çekmek isteyen sanatçılar ve kültür kurumları için özellikle faydalı olabilir. Son olarak, antropoloji, sanat tarihi ve kültürel çalışmaları içeren disiplinler arası araştırmalar, yerelden evrensele sanatsal geçişlerin sosyo-politik sonuçlarını anlamak için daha geniş teorik çerçeveler sağlayarak bu konu üzerindeki tartışmalar daha da zenginleştirebilir. Bu bağlamda yapılabilecek çalışmalar, farklı alanlardaki perspektifleri bir araya getirerek; kültürel kimlik, küreselleşme ve teknolojik ilerlemelerin çağdaş dünyada sanatsal üretimi hangi açılardan şekillendirdiğine dair daha bütüncül bir bakış açısı sunabilir.

EXTENDED SUMMARY

Introduction

In art, the concept of locality involves the reinterpretation and reflection of local elements, traditions, and cultures within society. These artworks stand out by supporting the formation of social identity and by reflecting the traditions and lifestyles of local cultures. In this sense, locality not only enhances the social impact of art but also helps preserve cultural richness in art. Furthermore, in contemporary art production, the use of traditional techniques and forms contributes to depicting social differences and transmitting cultural heritage through local identities. This study aims to examine the effects of local elements used by artists and designers in their works in the field of art and how they achieve a universal identity. Additionally, this research is important for understanding how the use of local cultural elements contributes to the formation of a universal language of art.

Method

The study analyzed academic works on the concepts of locality and universality through a literature review. In the second stage, the works of various artists who blended traditional motifs with universal content and reinterpreted them in a contemporary language were examined. Throughout the research, emphasis was placed on the impact of cultural heritage on art production, and the contributions of artists' reinterpretation of cultural elements from a universal perspective were discussed. Artists such as El Anaysui, Ai Weiwei, Shrin Neshat, Yoyoi Kusama, Fahrünnisa Zeyd, Bedri Rahmi Eyüpoğlu, and Jean-Michel Basquiat were selected as examples in the research, which focused on their Works that combined local cultural elements with a universal understanding of art in order to achieve global success.

Findings and Results

The use of local cultural values within specific themes is crucial for creating meaningful and original works of art. However, these works often blend with universal discourse to maintain their validity and effectiveness. It is understood that successful artists and designers deeply understand and internalize their cultural roots before achieving artistic significance on a global scale. Art ultimately serves as a bridge between the past and the future, tradition and modernity, and local identity and universal meaning. The study contributes to the shaping of artists' artistic identities and their acquisition of originality through the use of local cultural elements in their own works. Symbols, motifs, and narratives, among other local elements, are not merely decorative or thematic choices but also function as cultural markers that connect art from historical and sociological perspectives. For local elements to add depth and originality to a work of art, they must relate to a universal artistic language. Without this evolution, works remain isolated and fail to reach a wider audience. Another important finding is the impact of multidisciplinary approaches in contemporary art and design. By combining traditional techniques with modern artistic expressions, artists can create innovative works that embrace universal perspectives while preserving their cultural heritage. This process not only strengthens artistic diversity but also challenges the traditional boundaries between past and present, local and global.

Discussion and Conclusions

There are very few studies in the existing literature that focus on the preservation of local artistic identities and the need to transform them into a multidisciplinary narrative. This study challenges the misconception that universal recognition can only be achieved by distancing oneself from local traditions, emphasizing the importance of cultural heritage in artistic production. Instead, true artistic depth and originality emerge when artists establish a deep connection with their cultural roots and adapt them to contemporary artistic discourse. Additionally, this research highlights how digital technologies and global platforms are rapidly reshaping the visibility of art nowadays. However, as traditional and modern digital media intersect, the balance between preserving originality and reaching wider audiences is becoming increasingly complex. By shedding light on how artists create and preserve their work at this intersection, this study provides important insights for both artists and academics in understanding the relationship between local cultural identity and global artistic dialogue. Consequently, this study reinforces the argument that the artist's ability to reinterpret local cultural heritage in a modern context is necessary for artistic innovation and global acceptance.

KAYNAKÇA

- Ai, W. (1995). Han Hanedanlığı Vazosunu Düşürmek. [Performans]. Ontario Sanat Galerisi, Toronto, Kanada. <https://smarthistory.org/ai-weiwei-dropping-a-han-dynasty-urn/>
- Ai, W. (2010). Ayçiçeği Çekirdekleri. [Enstalasyon]. Tate Modern, Londra. <https://smarthistory.org/ai-weiwei-kui-hua-zi-sunflower-seeds/>
- Ai, W. (2018). Yolculuk Yasası. [Enstalasyon]. National Gallery, Prague, Çekya. <https://www.gessato.com/law-journey-ai-weiwei/>
- Akay Şumnu, E. (2024). Yer ve Gök Arasında Arazi Sanatı. *Sanat Yazıları*, 50, 271-285. <https://doi.org/10.61742/sanatyazilari.1434307>
- Akengin, G., & Kurtoğlu, S. (2022). Günümüz Sanat Anlayışında Dokuma Sanatının Disiplinlerarası Dönüşümü. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 15(90), 183-196. <https://doi.org/10.29228/jasss.62071>
- Akengin, G., Ulusoy, M. H., & Arık, G. (2023). Geleneksel Türk Kültürünün İzlerini Neşet Günel'in Resimlerinde Aramak. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, 14, 204-218. <https://doi.org/10.21733/ibad.1199166>
- Akpang, C. E. (2020). Art as Contextual Epistemology: A New Theoretical Perspective on Contemporary Avant-Gardism in Africa. *International Journal of Culture and Art Studies*, 4(2), 1-14. <https://doi.org/10.32734/ijcas.v4i2.4061>

- Akpang, C. E. (2021). Cultural Ramifications of the Found Object In Contemporary African Art. *International Journal of Multiculturalism*, 50-74. <https://doi.org/10.30546/2708-3136.2021.2.1.50>
- Aksoy, S. (2024). Kur'an'daki Cennet Tasvirlerinde Kültürel Unsurların Kurucu Etkisi: Nüzul Süreci Bağlamında Bir Okuma. *Cumhuriyet İlahiyat Dergisi*, 28(2), 773-796. <https://doi.org/10.18505/cuid.1516798>
- Aldemir, A. (2023). Dijital Çağda Sanat Deneyimi: Yüzeyselleşme, Anlam Kaybı ve Instagram. *İletişim Kuram ve Araştırma Dergisi*, 65, 36-50. <https://doi.org/10.47998/ikad.1264654>
- Altunsabak, E. (2022). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Faaliyetleri Kapsamında Aşıklık Geleneğinin Sürdürülebilirliğinde Güncel Etkenler. *Littera Turca Journal of Turkish Language and Literature*, 8(4), 720-732. <https://doi.org/10.20322/littera.1161439>
- Anatsui, E. (1995). Kader Yolculuğu Hiçbir Yere. [Enstalasyon]. Setagaya Sanat Müzesi, Tokyo. <https://elanatsui.art/artworks/el-anatsui-on-their-fateful-journey-to-nowhere-1995>
- Anatsui, E. (2010). Yerçekimi ve Zarafet. [Enstalasyon]. Brooklyn Museum, New York. <https://elanatsui.art/artworks/el-anatsui-gravity-and-grace-2010>
- Antic, M. (2021). Beyond the Voice of Egypt: Reclaiming Women's Histories and Female Authorship in Shirin Neshat's Looking for Oum Kulthum (2017). *European Journal of Life Writing*, 10, WLS169-WLS189. <https://doi.org/10.21827/ejlw.10.37918>
- Aydoğan, D., & Kaplanoğlu, L. (2020). Society, Art and Virtual Reality. *Electronic Journal of New Media*, 4(2), 79-88. <https://doi.org/10.17932/iau.ejnm.25480200.2020.4/2.79-88>
- Aykut, A., & Koç, A. (2021). Çağdaş Sanatta Yenilik ve Yenilikçilik. *Uluslararası Sanat ve Sanat Eğitimi Dergisi*, 4(6), 13-40. <https://doi.org/10.29228/jiajournal.50793>
- Barrett, D. (2011). Ai Weiwei: Sunflower Seeds. *Art Monthly*, 343, 24-25. ProQuest Central.
- Barry, K. (2018). Art and Materiality in the Global Refugee Crisis: Ai Weiwei's Artworks and the Emerging Aesthetics of Mobilities. *Mobilities*, 14(2), 204-217. <https://doi.org/10.1080/17450101.2018.1533683>
- Basquiat, J.-M. (1981). Başlıksız - Kafatası. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. The Broad, Los Angeles, Kaliforniya. <https://www.artchive.com/artwork/untitled-skull-jean-michel-basquiat-1981/>
- Basquiat, J.-M. (1982). Johnypump'ta Çocuk ve Köpek 1982. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. Fondation Beyeler, Switzerland, İsviçre. <https://publicdelivery.org/basquiat-banksy/>
- Bayer, Z. C. (2020). Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Yazılarında Halk Türkülerimiz, Mısralarında Türküler Dolusu.... *Motif Akademi Halk Bilimi Dergisi*, 13(29), 53-71. <https://doi.org/10.12981/mahder.673552>
- Becker, T. (2011). So Sorry—Never Sorry. Ai Weiwei's Art Between Tradition and Modernity. *Asian Studies*, 1, 113-126. <https://doi.org/10.4312/as.2011.-15.1.113-126>
- Bedir Erişti, S. D. (2024). Sanatın Sosyo-Kültürel Uzantıları ve Sanat Eğitiminde Kamusal Alan Pedagojisi. *Batı Anadolu Eğitim Bilimleri Dergisi*, 15(3), 2718-2740. <https://doi.org/10.51460/baebd.1538289>
- Beydiz, M. G. (2023). From Mythos to Imaginary Logos: Allegorical Expression in the Paintings of Bedri Rahmi Eyuboğlu. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 13(2), 390-406. <https://doi.org/10.7456/tojdac.1249556>
- Bilgin, A., & Oksal, A. (2018). Cultural Identity and Education. *Academy Journal of Educational Sciences*, 2(1), 82-90. <https://doi.org/10.31805/acjes.346729>
- Burunsuz, M. (2024). Yerel Sanat Anlayışın Temsilcisi Turgut Zaim'in Eserlerinde Folklorik Ögeler Üzerine Çözümlemeler. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, 1(33), 73-91. <https://doi.org/10.18603/sanattetasarim.1371140>
- Çelik, F. (2023). *Fahrelnissa Zeid: Hayatı, Eserleri ve Bilinmeyenleri*. OGGUSTO. <https://www.oggusto.com/sanat/sanatici/fahrunnissa-zeid-hayati-eserleri-bilinmeyenleri>
- Çiçek, T. (2021). Osmanlı Mimarisinde Kullanılan Nebati Motiflerin Modern Soyut Türk Resmine Katkıları. *Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 18(2), 895-908. <https://doi.org/10.33437/ksusbd.946393>

- Demir, D. (2018). Another Kind of Muralnomad: Bedri Rahmi Eyüboğlu's Mosaic Wall From the Turkish Pavilion at the Brussels Expo 58. *Thresholds*, 46, 120-143. https://doi.org/10.1162/thld_a_00032
- Demir, H. (2023). Cultural Memory Coding in Metaverse and Pluriverse: Multicultural Memory Mirrors of Art and Design. *The Journal of Academic Social Sciences*, 11(144), 335-350. <https://doi.org/10.29228/asos.71623>
- Eroğlu Bilgin, S. (2023). Geleneksel Antep İşi Nakışlarda Toplumsal Belleğin İzleri: Bebekli Motif. *Stratejik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 7(2), 375-400. <https://doi.org/10.30692/sisad.1279994>
- Eyüpoğlu, B. R. (1958). Mozaik Duvar. [Mozaik]. Expo 58 Brüksel, Belçika. <https://10haber.net/kultur-sanat/bedri-rahminin-kayip-mozaikleri-yilların-gizemi-cozuldu-306286/>
- Fretz, E. (2010). *Jean-Michel Basquiat: A Biography*. Greenwood. <https://doi.org/10.5040/9798400674020>
- Garakhanova, N. (2023). Dijital Sanatın Türkiye'nin Kültür Diplomasisindeki Potansiyeli ve Geleceği. *Social Mentality And Researcher Thinkers Journal*, 73(73), 3833-3840. <https://doi.org/10.29228/smryj.69719>
- Garay, U., Pérez, E., Casanova, J., & Kratochvil, M. (2022). Color Intensity, Luminosity, Contrast and Art Prices: The Case of Jean-Michel Basquiat. *Academia Revista Latinoamericana De Administración*, 35(3), 303-328. <https://doi.org/10.1108/arla-05-2021-0110>
- Gergin, A. (2023). Edward Hooper, Gregory Crewdson Ve David Fincher'in Görsel Kurgularında Metinlerarasılık Bağlamı. *Uluslararası Sosyal Bilimler Ve Sanat Araştırmaları*, 2(1), 28-49. <https://doi.org/10.32955/neuissar202321673>
- Gökçen, Ş. (2018). Kamusal Sanat ve Kültür Eksenli Kentsel Dönüşüm. *International Journal of Interdisciplinary and Intercultural Art*, 6(6), 215-236. <https://doi.org/10.29228/ijia.6.68>
- Guo, Q. (2019). Mirror Room (Pumpkin)—Yayoi Kusama's Psychological Space. *Art and Design Review*, 07(01), 22-28. <https://doi.org/10.4236/adr.2019.71003>
- Gülerer, S., & Efe, İ. (2020). An Examinaton on Sürmeli Bey and Telli Senem Story in the Context of Transition From Folktales to Novel. *The Journal of Social Sciences*, 48(48), 213-231. <https://doi.org/10.29228/sobider.46467>
- Günay, B. (2024). Video Sanatında Çevreci Yaklaşımlar. *Art/Icle Sanat Ve Tasarım Dergisi*, 4(2), 180-195. <https://doi.org/10.56590/stdarticle.1532879>
- Güner, A. (2024). Dijital Sanatta Küyerel Dokunuşlar. *Art and Interpretation*, 44, 13-21. <https://doi.org/10.47571/sanatoryum.1471003>
- Güney, E. (2020). Kültürel Değişimler İlişkisinde Post-Dijital Sanat: Sınır İhlalleri. *Journal of Arts*, 3(2), 129-142. <https://doi.org/10.31566/arts.3.010>
- Güngör, T. (2021). Mekânsal Değerinin Ötesinde Kültürel Bir Öge Olarak Pazar Yeri: Sanatçının Tuvallerinde Konumları. *Manas Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(4), 2243-2255. <https://doi.org/10.33206/mjss.893401>
- Karademir Hazır, I., & Purhonen, S. (2017). Kültürel Açılım, Hepçillik ve Seçkin Sanatın Düşüşü: Türkiye-Avrupa Karşılaştırması. *İlef Dergisi*, 4(1), 29-58. <https://doi.org/10.24955/ilef.332367>
- Karadeniz, C., & Aybek, E. C. (2019). T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı'na Bağlı Özel Müzelerde Çalışan Müze Uzmanlarının Kültürel Çeşitliliğe Yaklaşımları. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute*, 35. <https://doi.org/10.30794/pausbed.457729>
- Kaymak, N., & Öğretir Özçelik, A. D. (2020). Evrensel Değerler Üzerine Bir İnceleme: Vikingler Çizgi Film Örneği. *Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 41, 26-43. <https://doi.org/10.33418/ataunikkefd.733890>
- Koç, A. M., & Sesigür, A. (2023). Interdisciplinarity in Art Education With Experimental Aspects: Yunus Emre in the Language of Visual Arts. *Anadolu Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(2), 346-374. <https://doi.org/10.34056/aujef.1217631>

- Koç, E. (2018). Kırsal Kimlikli Medeniyetler Beşiğinden Değer Temelli Kentleşme Açılımlarına: Bursa-İznik Kentsel Tasarım Stüdyosu Dersi. *Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 29-61. <https://doi.org/10.19171/uefad.450035>
- Kusama, Y. (2009). Sonsuzluk Aynalı Odalar. [Enstalasyon]. Hirshhorn Museum, Newyork, Amerika Birleşik Devletleri. <https://hirshhorn.si.edu/kusama/infinity-rooms/>
- Kusama, Y. (2024). Balkabağı. [Enstalasyon]. The Round Pond, Kensington Bahçeleri, Londra. <https://www.serpentinegalleries.org/whats-on/yayoi-kusama-pumpkin-2024/>
- Lucas, T. (2015). A Window to the World of Ai Weiwei. *The Lancet*, 386(10008), 2047. [https://doi.org/10.1016/s0140-6736\(15\)00989-7](https://doi.org/10.1016/s0140-6736(15)00989-7)
- Lutyens, C.-M., & Christov-Moore, L. (2020). Neglect and the Kaleidoscopic Mind: Psychology and Mental Health in Contemporary Art. *Arts*, 9(2), 47. <https://doi.org/10.3390/arts9020047>
- Mamur, N. (2017). Ekolojik Sanat: Çevre Eğitimi İle Sanatın Kesişme Noktası. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1000-1016. <https://doi.org/10.17860/mersinefd.316297>
- Movahedi, S., & Homayounpour, G. (2012). The Couch and the Chador. *The International Journal of Psychoanalysis*, 93(6), 1357-1375. <https://doi.org/10.1111/j.1745-8315.2012.00658.x>
- Neshat, S. (1998). Kendinden Geçme. [Video Enstalasyon]. Whitney Amerikan Sanat Müzesi, New York, Amerika Birleşik Devletleri. <https://www.thebroad.org/art/shirin-neshat/rapture>
- Neshat, S. (1998). Türbülans. [Video Enstalasyon]. Lahore Biennale, Lahor, Pakistan. <https://publicdelivery.org/shirin-neshat-turbulent/>
- Neshat, S. (2019). Erkeksiz Kadınlar. [Film]. İtalya. <https://www.imdb.com/title/tt1498887/>
- Niechciał, P. (2019). Female Post-Revolutionary Voices – Literature and Art Without Men. *Studia Litteraria, Special Issue*, 163-173. <https://doi.org/10.4467/20843933st.19.031.10974>
- Oskay, N. (2019). Örme Giysi Tasarımında Postmodern Sanata Yönelik Eğilimler. *Akademik İncelemeler Dergisi*, 14(2), 277-298. <https://doi.org/10.17550/akademikincelemeler.522471>
- Özgen Topcuoğlu, Ü. I., & Yaman, H. S. (2024). Çağdaş Sanatta Kırıcı Bir Öge Olarak Değişen, Dönüşen Oturma Birimleri Ve Sanatçılardan Örnekler. *Rumelide Dil Ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, 38, 922-937. <https://doi.org/10.29000/rumelide.1439778>
- Özkan, Ç. (2020). Sürdürülebilir Gastronomi Turizmi Kapsamında Somut Olmayan Kültürel Miras Unsuru: Hıdırellez Pilavı Üzerine Bir Araştırma. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(1), 361-373. <https://doi.org/10.26677/tr1010.2020.317>
- Öztürk, İ. (2011). Türk Halı ve Düz Dokumaları Üzerine Tartışılması Önerilen Konular. *Ariş*, 6, 94-99. <https://doi.org/10.34242/akmbaris.2019.22>
- Risser, R. E. (2018). Qur'anic Recitation and the Aesthetics of Piety. *Journal of Aesthetics and Art Criticism*, 76(3), 309-318. <https://doi.org/10.1111/jaac.12578>
- Rodrigues, L. (2010). "SAMO© as an Escape Clause": Jean-Michel Basquiat's Engagement With a Commodified American Africanism. *Journal of American Studies*, 45(2), 227-243. <https://doi.org/10.1017/s0021875810001738>
- Rounthwaite, A. (2008). Veiled Subjects: Shirin Neshat and Non-Liberatory Agency. *Journal of Visual Culture*, 7(2), 165-180. <https://doi.org/10.1177/1470412908091936>
- Saadi-nejad, M. (2009). Mythological Themes in Iranian Culture and Art: Traditional and Contemporary Perspectives. *Iranian Studies*, 42(2), 231-246. <https://doi.org/10.1080/00210860902764946>
- Saggese, J. M. (2014). *Reading Basquiat: Exploring ambivalence in American art*. Univ of California Press.
- Sağsöz, G. (2020). Resimli Çocuk Kitaplarının Barış Eğitimi Bileşenlerinden "Kültürel Farkındalık" Bileşeni Açısından İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 37(1), 24-46. <https://doi.org/10.32600/huefd.489181>

- Sanyal, S. K. (2014). Critiquing the Critique: El Anatsui and the Politics of Inclusion. *World Art*, 4(1), 89-108. <https://doi.org/10.1080/21500894.2014.893902>
- Schauder, S. (2024). Basquiat, Peintre De L'a-Norme. *Topique*, n° 160(1), 203-216. <https://doi.org/10.3917/top.160.0201>
- Sivri, M. T. (2018). Establishing an Authentic Artistic Identity. *Romanian Journal of Psychoanalysis*, 11(2), 27-40. <https://doi.org/10.2478/rjp-2018-0015>
- Soylu, R., & Köroğlu, D. (2017). Semiotic Analysis of Bedri Rahmi Eyuboglu's Asik Veysel. *Idil Journal of Art and Language*, 6(35). <https://doi.org/10.7816/idil-06-35-07>
- Stewart, S. (2013). Evaluating Culture: Sociology, Aesthetics and Policy. *Sociological Research Online*, 18(1), 61-70. <https://doi.org/10.5153/sro.2831>
- Strafella, G., & Berg, D. (2015). "Twitter Bodhisattva": Ai Weiwei's Media Politics. *Asian Studies Review*, 39(1), 138-157. <https://doi.org/10.1080/10357823.2014.990357>
- Sungurlar, I. (2023). The Understanding of Color in Bedri Rahmi Eyüboğlu's Paintings and Poems. *Akra Kültür Sanat ve Edebiyat Dergisi*, 11(29), 149-164. <https://doi.org/10.31126/akrajournal.1125681>
- Tokdil, E. (2022). Conversion of Convoluting and Extraordinary Lives into Artistic Production: The Case of Judith Scott and Yayoi Kusama. *Leader-member exchange and innovative work behavior: the moderating role of domain knowledge*, 5, 1022-1039.
- Uluç, G., & Süslü, B. (2017). Cultural Encounters: Hybrid Musics. *The Turkish Online Journal of Design Art and Communication*, 7(3), 475-487. <https://doi.org/10.7456/10703100/010>
- Uyar, S. (2023). Mülteci Krizi Karşısında Aktivist Bir Sanatçı: Ai Weiwei. *Kent Akademisi*, 16(3), 1946-1961. <https://doi.org/10.35674/kent.1163837>
- Xenakis, I., & Arnellos, A. (2014). *Aesthetics as an Emotional Activity That Facilitates Sense-Making: Towards an Enactive Approach to Aesthetic Experience*. 245-259. https://doi.org/10.1007/978-94-017-9379-7_15
- Yazar, T., & Geçen, F. (2018). Görsel Sanatlarda Evrensel Dil ve Sanatsal Sembolizm. *Journal of International Social Research*, 11(61), 556-567. <https://doi.org/10.17719/jisr.2018.2946>
- Ye, T. (2024). Installation Art Challenges Traditional Concepts of Art and Exhibition Space—Taking "Infinity Mirror Room" as an Example. *Journal of Education Humanities and Social Sciences*, 42, 18-23. <https://doi.org/10.54097/0rrxsq03>
- Yetimova, S., & Aslan, M. (2018). A Discourse Analyse on Nuri Bilge Ceylan's Film on International Press' Critiques: Once Upon a Time in Anatolia. *Asya Studies*, 5, 73-86. <https://doi.org/10.31455/asya.453717>
- Yıldız, E. (2022). Ulusallık ve Evrensellik Tartışmaları Bağlamında Türkiye'nin Uluslararası Sergilerde ve Bienallerde Temsili (1950-1970). *Yedi Sanat, Tasarım ve Bilim Dergisi*, 27, 95-111. <https://doi.org/10.17484/yedi.938194>
- Yılmaz, E., & Küçükşahin, E. (2017). Fikret Otyam'ın Resimlerinde Halk Sanatının Etkisi: Yerellik ve Evrensellik Bağlamında Bir Değerlendirme. *Art-E Sanat Dergisi*, 10(19), 160-160. <https://doi.org/10.21602/sduarte.285201>
- Zeid, F. (1980). Geçmişten Biri. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. Raad Zeid Al-Hussein Koleksiyonu. <https://wannart.com/icerik/24065-gecmisten-biri-fahrelnissa-zeid>
- Zeid, F. (1981). İlahi Koruma. [Tuval Üzerine Yağlı Boya]. The Khalid Shoman Collection, Amman, Ürdün. <https://www.ibraaz.org/interviews/218>
- Zhang, L., & Frazier, T. (2015). 'Playing the Chinese Card': Globalization and the Aesthetic Strategies of Chinese Contemporary Artists. *International Journal of Cultural Studies*, 20(6), 567-584. <https://doi.org/10.1177/1367877915600554>